

Národný projekt

Rodinné poradne II. - rozvoj poskytovania poradensko- psychologických služieb pre jednotlivcov, páry a rodiny

Identifikácia projektu	
Akronym	ROPO II.
Kód projektu	401405DVK1
Program	Program Slovensko
Fond	ESF+
Žiadateľ	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Celkové oprávnené výdavky projektu (v EUR)		39 887 615,60 EUR
Miesto realizácie projektu		
Štát	Región (NUTS II)	Vyšší územný celok (NUTS III)
Slovensko	Bratislavský kraj Západné Slovensko Stredné Slovensko Východné Slovensko	Bratislavský kraj Trnavský kraj Trenčiansky kraj Nitriansky kraj Žilinský kraj Banskobystrický kraj Prešovský kraj Košický kraj

Stručný popis projektu
<p>NP bude implementovať Ústredie PSVR prostredníctvom 46 rodinných poradní po celom Slovensku. Hlavným cieľom NP je prispieť k systémovému riešeniu v oblasti prevencie duševných chorôb, posilneniu vzťahov v rodine a medzigeneračnej komunikácie utvorením podmienok pre rozvoj poskytovania odborného, najmä psychologického poradenstva pre jednotlivcov, páry a rodiny pri riešení problémov v rodine, manželstve a medziľudských vzťahoch. Uvedený cieľ bude dosiahnutý prostredníctvom dotvorenia celoslovenskej siete rodinných poradní, poskytovania odborného poradenstva v rodinných poradniach (resp. v prípade potreby aj mimo priestorov rodinnej poradne) a výkonu odborných činností (preventívne aktivity, osveta, cielené informovanie cieľových skupín NP o dostupných sociálnych službách, vyhľadávanie, motivovanie a sprevádzanie) mimo priestorov poradní pre cieľové skupiny NP, skvalitňovania výkonu odborných činností v rodinných poradniach. Cieľovými skupinami projektu sú seniori ako FO, ktoré dovŕšili dôchodkový vek, FO v nepriaznivej sociálnej situácii, príslušníci marginalizovaných komunít vrátane MRK, domácnosti v hmotnej núdzi, osoby so zdravotným postihnutím, mladí dospelí odchádzajúci z ústavnej starostlivosti, mladí dospelí, plnoleté FO, zotrvávajúce po ukončení ústavnej starostlivosti v CDR do času osamostatnenia sa, najdlhšie do 25 r. veku (27 r. veku), domácnosti vystavené riziku príjmovej chudoby, sociálne znevýhodnené rodiny s deťmi ohrozené stratou bývania a zamestnanci v oblasti sociálneho začlenenia vykonávajúci politiky a opatrenia v oblasti prevencie diskriminácie a/alebo sociálneho začlenenia vo verejnom aj v neverejnom sektore. Očakávame, že v rámci projektu budú poskytnuté poradensko-psychologické služby cca 22 568 klientom. Sledovaným merateľným ukazovateľom v rámci NP bude počet osôb vykonávajúci sociálne alebo asistenčné služby. Predpokladáme, že po skončení NP budú rodinné poradne funkčné a uznávané inštitúcie spĺňajúce podmienky poskytovania odborného poradenstva a že sa stanú súčasťou odborného poradenstva pre verejnosť.</p>

Popis východiskovej situácie
<p>a. Relevancia k východiskovým dokumentom</p> <p>TZP - Národný strategický politický rámec pre sociálne začlenenie a znižovanie chudoby Realizácia NP prispeje k plneniu kritéria 1., 2. TZP: 1. Analýza založená na dôkazoch týkajúcich sa chudoby a sociálneho vylúčenia vrátane chudoby detí, prístupu ku kvalitným službám pre deti v zraniteľných situáciách, ako aj bezdomovectvo, priestorovú segregáciu a segregáciu vo vzdelávaní, obmedzený prístup k základným službám a infraštruktúre a špecifické potreby zraniteľných osôb, 2. Opatrenia</p>

na zabránenie a boj proti segregácií vo všetkých oblastiach vrátane sociálnej ochrany, inkluzívnych trhov práce a prístupu ku kvalitným službám pre zraniteľných ľudí vrátane migrantov a utečencov.

Národný program aktívneho starnutia na roky 2021 – 2030 (prijatý uznesením vlády č. 657 zo 16. novembra 2021) sa zaoberá všetkými oblasťami života ľudí v procese ich starnutia a jeho víziou je podporiť budovanie udržateľnej spoločnosti. Jedným zo strategických cieľov je „podpora medzigeneračnej solidarity a dobrých medzigeneračných rodinných vzťahov ako základu fungovania rodiny a plnenia jej úloh v rodinnom životnom cykle“.

Štatút Rady vlády Slovenskej republiky pre duševné zdravie - Rada je stálym poradným orgánom vlády Slovenskej republiky, ktorý plní koordinačné, konzultatívne a odborné úlohy v oblasti ochrany a podpory duševného zdravia, prevencie vzniku duševných porúch, psychodiagnostiky, liečby duševných porúch, následnej starostlivosti o pacientov s duševnými poruchami, výskumu duševného zdravia, vzdelávania odborníkov poskytujúcich starostlivosť o duševné zdravie a služby, tvorby politiky duševného zdravia a sledovania kvality v uvedených oblastiach. (Článok 2 uvedeného Štatútu).

Štatút výboru pre primárnu prevenciu Rady vlády Slovenskej republiky pre duševné zdravie - Výbor je stálym koordinačným, konzultatívnym a odborným orgánom Rady vlády Slovenskej republiky pre duševné zdravie pre otázky týkajúce sa podpory duševného zdravia a prevencie vzniku psychických porúch. (Článok 2, bod. 1) uvedeného Štatútu).

Štatút Rady vlády Slovenskej republiky pre rodinu a demografický vývoj - Rada je prierezovým odborným, poradným a koordinačným orgánom vlády Slovenskej republiky v oblasti ochrany a podpory rodín a demografického vývoja. Jej poslaním je podporovať integráciu a synergiu príslušných štátnych, odborných a spoločenských inštitúcií pôsobiacich v oblasti rodinnej politiky s cieľom navrhovania efektívnych riešení za účelom dosiahnutia zlepšenia plnenia funkcií rodiny, priaznivého demografického vývoja a zmiernenia procesu.

Dohovor o právach dieťaťa a jeho opčné protokoly - napr. Článok 18, bod. 2. Dohovoru o právach dieťaťa, podľa ktorého „za účelom zaručenia a podpory práv ustanovených týmto Dohovorom poskytujú štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, rodičom a zákonným zástupcom potrebnú pomoc pri plnení ich úlohy výchovy detí a zabezpečujú rozvoj inštitúcií, zariadení a služieb starostlivosti o deti“.

Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím a jeho opčný protokol – napr. Článok 4, bod. 1., bod h) Dohovoru podľa ktorého sa na účel zabezpečenia a podporovania plného uplatňovania všetkých ľudských práv a základných slobôd pre všetky osoby so zdravotným postihnutím bez akéhokoľvek diskriminovania na základe zdravotného postihnutia zmluvné strany zaväzujú „poskytovať osobám so zdravotným postihnutím prístupné informácie o pomôckach na mobilitu, o zariadeniach a podporných technológiách vrátane nových technológií, ako aj o iných formách pomoci, o podporných službách a zariadeniach“.

Zákon č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov vo vzťahu ku kompetencii Ústredia PSVR.

Zákon č. 199/1994 o psychologickej činnosti a Slovenskej komore psychológov vo vzťahu k odbornej psychologickej činnosti.

b. Predchádzajúce analýzy

NP ROPO II. nadväzuje na a vychádza z materiálu „Aktuálny stav poradenstva pre jednotlivca, pár a rodinu na Slovensku“ (Bednárík a kol., 2022;). Ide o výstup podaktivity 1.1. „Zmapovanie existujúcej štruktúry rodinných poradní“ NP Rodinné poradne. Súčasťou uvedeného materiálu je aj kapitola venovaná zahraničným skúsenostiam.

Vyberáme zo záverov/odporúčaní riešiteľov (Bednárík a kol., 2022, s. 111 - 112): „... na základe pozitívnych výsledkov dlhoročných skúseností analyzovaných krajín, na tomto mieste zdôrazníme niektoré všeobecné odporúčania, ktoré sú spoločné pre všetky tieto systémy:

- **zabezpečenie dostupnosti rodinných poradní (rodinného poradenstva) v jednotlivých regiónoch, aj s prihliadnutím na miestnu realitu a potreby potenciálnych klientov;**

- **zabezpečenie prepojenia informácií (údajov) o jednotlivých subjektoch poskytujúcich poradenstvo a rodinnú mediáciu v regiónoch.** To umožní poradcom v rodinných poradniach v prípade, že si situácia bude vyžadovať inú odbornú oblasť, akú poskytuje rodinný poradca, **nasmerovať klienta k príslušnému špecialistovi.**

1. **zo „Štandardov rodinných poradní“** (Baranovská a kol., 2022) – ide o výstup podaktivity 1.2. „Vytvorenie štandardov rodinných poradní“ NP Rodinné poradne. Uvedený materiál je „spracovaný ako úvodný materiál, ktorý odkazuje na jednotlivé interné normy, všeobecne záväzné právne normy a iné materiály, ktoré definujú štandardy rodinných poradní pre jednotlivé oblasti. Materiál súčasne uvádza indikátory kvality, ktoré sú navrhnuté ako referenčný rámec pre posúdenie dodržiavania štandardov.“ (Baranovská a kol., 2022). Ide o nasledovné oblasti, resp. štandardy:

- Prevádzkové štandardy,
- Personálne štandardy (so špecifikáciou jednotlivých odborných pozícií),
- Etický kódex zamestnancov rodinných poradní,
- Poskytovanie služieb,
- Reporting.

2. **z výsledkov monitoringu poskytovaných služieb v pilotných rodinných poradniach, resp. z komentárov k činnosti ROPO** (zdroj: IVPR).

Z uvedeného vyplýva, že:

V období apríl – december 2022 bolo v pilotných rodinných poradniach (Trnava, Žilina, Košice, Nové Zámky, Humenné) celkovo poskytnutých 1 407 konzultácií.

Odborné poradenstvo bolo poskytnuté pre 438 všetkých klientov, z toho bolo:

- 374 individuálnych klientov, z ktorých bolo 53 následne odoslaných do inej odbornej starostlivosti,
- 31 párov, ktoré vyhľadali poradenskú pomoc,
- 33 rodín, ktorým bol poskytnutý niektorý druh poradenstva, z ktorých bola 1 rodina distribuovaná do inej odbornej starostlivosti.

Pokiaľ ide o **jednotlivé odborné poradenské služby z hľadiska riešených problematík** - preferované služby – išlo o:

1. **osobnostné poradenstvo** (rozvoj osobnosti): **378 poskytnutých konzultácií**, čo tvorí 26,8% z celkovo poskytnutých poradenských služieb,
2. **poradenstvo pri rodinných vzťahových problémoch** (problémy v spolunažívaní rodiny – manželia/partneri, st. rodičia a deti, vrátane intervencie v rodine): **244 poskytnutých konzultácií**, čo je 17,3% z celkového počtu poskytnutých konzultácií,
3. **poradenstvo pri partnerských problémoch** (v manželskom zväzku): **189 poskytnutých konzultácií**, čo tvorí 13,4% z celkového počtu poskytnutých konzultácií,
4. **poradenstvo pri výchovných problémoch a rodičovstve** (okrem šikany): **119 poskytnutých konzultácií**, čo predstavuje 8,4% z celkového počtu poskytnutých konzultácií,
5. **poradenstvo pri partnerských problémoch** (partneri, nie v manželskom zväzku): **110 poskytnutých konzultácií**, čo je 7,8 % z celkového počtu poskytnutých konzultácií,

Za obdobie 01.01.2023 – 31.05.2023 bolo v pilotných rodinných poradniach celkovo poskytnutých 1 895 odborných konzultácií, z toho formou face to face 1 714 konzultácií a dištančnou formou 181 konzultácií. V 941 prípadoch boli poskytnuté odborné činnosti prvého kontaktu s klientmi resp. poskytnuté informácií asistentkami rodinných poradní a v ďalších 51 prípadoch bola klientom poskytnutá pomoc pri vypisovaní odborných dokumentov.

Odborné poradenstvo bolo celkovo za celé obdobie fungovania ROPO poskytnuté pre:

- 682 individuálnych klientov, z toho v r. **2023 ich bolo 335,**
- 80 párov, z toho v r. **2023 vyhľadalo poradenskú pomoc 46 párov,**
- 47 rodín, z toho v r. **2023 bol poskytnutý niektorý druh poradenstva 25 rodinám.**

V rodinnej poradni v najvyššom počte hľadali odbornú pomoc manželia/partneri, rodičia aj jednotlivci, ktorí potrebovali **psychologické poradenstvo**. V rámci neho riešili opäť vzťahové manželské/partnerské problémy. Išlo napríklad o problém krízy vo vzťahu, problémy v komunikácií, vyhorenie vo vzťahu, vzájomné pociťovanie krívd z nenaplnených potrieb, rozdielnosť predstáv o rodinnom živote/o rolách muža a ženy v rodine, o odlúčenie vplyvom zahltenia inými povinnosťami, o rozdielne predstavy o výchove detí, o stratu dôvery, zanedbávanie vzťahu, o problémy/nesúlad v sexuálnom živote, o nedostatok intimity, neveru a pod.

Vysokú frekvenciu zaznamenali rodinné poradne aj pri riešení vzťahových, rodinných problémov súvisiacich so spolunažívaním rodiny (najmä problémy v komunikácii, vzájomné pociťovanie krívd z nenaplnených potrieb, problémy s adaptáciou a zvládaním životných zmien, spolunažívanie viacerých generácií, zvládanie nárokov na spolužitie s členom rodiny s chronickým/psychiatrickým ochorením) a v osobnostnej problematike (riešenie problémov s adaptáciou a zvládaním životných zmien, s vyrovnávaním sa so záťažovou situáciou, s problémami s dysfunkčnou v komunikáciou a riešením konfliktov vo vzťahoch, ale aj napr. emocionálnej regulácii atď.).

c. Súvisiace projekty

NP ROPO II. priamo nadväzuje na zrealizovaný a ukončený pilotný NP Rodinné poradne a zohľadňuje výsledky/dopady uvedeného NP (napr. potvrdenú potrebu poskytovania dostupných a bezplatných poradensko-psychologických služieb jednotlivcom, párom a rodinám a záujem o tieto služby cieľovými skupinami NP, pričom ako východisko pre poskytovanie uvedených služieb používa Štandardy vytvorené a priebežne testované v rámci NP Rodinné poradne).

NP ROPO II. rozširuje pôvodný záber NP Rodinné poradne (5 pilotných rodinných poradní) o ďalších 41 poradní, čím zvyšuje dostupnosť bezplatných poradensko- psychologických služieb. Zároveň oblasť poradenstva v praxi rodinných poradní rozširuje v súlade s výstupmi NP Rodinné poradne a požiadavkami praxe o „aktivačný prvok“, t.j. posúva odborné činnosti rodinných poradní cielene do regiónov – terénu a to v dvoch rovinách. Na jednej strane reaguje na identifikovanú potrebu sieťovania možných spolupracujúcich subjektov a potrebu koordinácie aktivít cielene na podporu rodín vrátane utvárania podmienok na tvorbu prorodinných preventívnych a osvetových aktivít zodpovedajúcich potrebám, možnostiam tej ktorej obce – regiónu. Nie je ambíciou duplikovať v tom ktorom regióne aktuálne aktivity, ale na základe znalostí miestnych podmienok zapojiť sa do existujúcich sietí a obohatiť ich o aktivity smerované na podporu a stabilitu rodiny, a posilnenie duševného zdravia jej členov. Druhou rovinou je zameranie sa na vyhľadávania potenciálnych klientov rodinných poradní, motiváciu a sprevádzanie, t.j. činnosti, ktoré je nutné vykonávať primárne v externom prostredí rodinnej poradne. Opäť nepôjde o duplicitu, či suplovanie existujúcich systémov, ale o cielene terénne poradenstvo smerované na aktiváciu klienta k spolupráci či už s rodinnou poradňou alebo inými zdrojmi pomoci.

Z tohto dôvodu sú v NP zaradené aj nové pracovné pozície:

Regionálneho/Regionálnej koordinátora/ky podpory rodiny - s cieľom systematicky realizovať sociálnu prevenciu formou osvetových vzdelávacích preventívnych programov na regionálnej úrovni (sieťovacie stretnutia, odborné edukačné semináre pre subjekty štátnej a verejnej správy,

samosprávy, mimovládne organizácie, cirkevné spoločenstvá, záujmové formálne i neformálne skupiny, preventívne výchovné programy, prednášky a besedy pre verejnosť, a pod.) a **Terénneho/terénnej konzultanta/ky** – s cieľom aktívneho vyhľadávania a následného poskytnutia základného poradenstva a sprevádzania klientov/klientiek k službám potrebným k riešeniu ich negatívnej životnej situácie (zahŕňa aj služby/činnosti, ktoré sú poskytované inými subjektami, ako rodinnými poradňami).

Uvedené pracovné pozície zároveň pracovnými činnosťami podporia aktuálne pilotné testované pracovné pozície, ktoré sa osvedčili a to pozícia psychológa, sociálneho pracovníka a ďalších odborníkov – poradcov (napr. liečebno - pedagogické, špeciálne - pedagogické, poradenstvo v právnych problémoch a pod.) s dôrazom na zabezpečenie psychologického poradenstva tak, ako nasvedčujú výsledky pilotného testovania skladby odborných činností rodinnej poradne.

V projekte budú identifikované subjekty pre rozvoj spolupráce (nadrezortnej, medzi-sektorovej) v oblasti intervencií v prospech rôznych znevýhodnených skupín populácie, napr. detí v riziku, vrátane ich rodín, seniorov, ľudí so zdravotným znevýhodnením atď. Zároveň projekt zabezpečí vhodné aktivity pre rozvoj takejto spolupráce.

d. Problémové oblasti

Vo všeobecnosti NP prispieva k systémovému riešeniu v oblasti prevencie duševných chorôb, posilneniu vzťahov v rodine a medzigeneračnej komunikácie utvorením podmienok pre rozvoj (vrátane zvýšenia dostupnosti) poskytovania odborného, najmä psychologického poradenstva pre jednotlivcov, páry a rodiny pri riešení problémov v rodine, manželstve a medziľudských vzťahoch.

Súvisiace známe problémy (Bednárík a kol., 2022, s. 112 - 116):

1. Postrehy poskytovateľov psychologicko-poradenských služieb:

- a. U klientov, ktorí prichádzali **ako jednotlivci**, prevládali emocionálne problémy (31,7%), problémy nefunkčnej komunikácie (28%), osobnostné problémy (23%), problém zvládania záťažových situácií (23,4%) a depresívne a úzkostné stavy (21,7%).
- b. Klienti, ktorí prichádzali **v páre** riešili prioritne komunikačné problémy (40,4%), zvládanie konfliktných situácií (34,3%), problémy emocionálneho prežívania (16,6%), zvládanie nevery (26,5%), sexuálny problém (22,4%) a závislosť (18,3%).
- c. Pri **problematike rodiny** sa v najvyššej miere vyskytujú **problémové rodinné vzťahy** (44,5%), **výchovné problémy** (30,2%). Klienti okrem aktuálne riešených problémov vyjadrili záujem riešiť aj **zvládanie rozvodu rodičov u maloletých detí**.

2. Výsledky prieskumu potrieb klientov:

- a. U klientov, ktorí prichádzali do poradní ako **jednotlivci** dominovali najmä komunikačné problémy. Ďalšou prioritou sa ukázali emocionálne problémy, pociťované ako smútok, úzkosť, nezmyselnosť a pod. Osobnostné problémy jednotlivcov prejavujúce sa napr. ako samotárstvo, nepriebojnosť, pocity menejcennosti.
- b. Klienti prichádzajúci ako **pár**, najfrekvencovanejšie riešili problém nedostatočnej, či nefunkčnej komunikácie. Ďalším problémom páru je zvládanie konfliktných situácií, ktoré je neraz veľmi vyčerpávajúce, dlhotrvajúce, s negatívnym emocionálnym nábojom a bez výsledného efektu. Emocionálne problémy páru ako strach z budúcnosti, odlúčenia, z prázdnoty môžu byť prejavom prekonávania krízy vzťahu. Ďalším riešeným problémom sú závislosti u niektorého z manželov/partnerov.

c. Medzi problémy, s ktorými prichádza do poradne **rodina**, sú prioritne zastúpené výchovné problémy. Zvládanie rozvodu rodičov maloletými deťmi je pre deti silný emocionálny zážitok sprevádzaný neistotou, strachom z neznáma čo ich čaká, dokonca aj pocitmi viny.

d. V problematike **skupiny** sa najvýraznejšie prejavili **problémy so začlenením sa do skupiny**. Vyskytli sa najmä v súvislosti so skupinami detí v školskom prostredí a v CDR, riešené boli v spolupráci s CPaP a CDR.

3. Na čo je potrebné upriamiť pozornosť:

a. V sledovaných **psychologických poradniach** boli zisťované problémy, ktoré sú psychologickým a iným odborným poradenstvom najmenej pokryté. Išlo najmä o **problematiku spolužitia manželov po odchode do dôchodku, problematiku finančnej nedostatočnosti, smútkové poradenstvo a syndróm prázdneho hniezda**.

b. Významné zistenia súviseli s vplyvom pandémie. Výsledky dotazníkového prieskumu poukázali na nutnosť riešenia najmä **úzkostných a depresívnych stavov**, ktoré sa vyskytovali v najvyššej miere (63%). Vysoké zastúpenie medzi neriešenými problémami v dôsledku pandémie mala aj **absencia sociálnych kontaktov** (55%). Rovnako vysoké zastúpenie medzi spomenutými problémami mala **závislosť na PC hrách u detí a adolescentov** (55%), **zvládanie straty blízkej osoby** (54%), **problémy násilia v rodine, či domáceho násilia** (51%). V nižšom počte boli evidované problémy ako **strach o blízkych členov rodiny** (45%), **osamelosť klientov ZSS, DSS, Domovy pre seniorov** (40%), **psychické zvládanie samotného ochorenia** (39%), **panické ataky pri kontakte s inými osobami** (32%), **presýtenosť vzťahov v rodine počas lock downu** (27%), **strach z on-line priestorov** (22%) a **pocity viny v prípade prenesenia nákazy na členov rodiny** (22%).

c. Výsledky prieskumu poukazujú na to, že z predkladaných možností sa ako bariéra v prístupe k psychologickému poradenstvu považuje najmä **jazyková bariéra, platiace poradenstvo a povinné administratívne úkony**.

d. Prieskum v oblasti **priorít** poukázal na **nutnosť obnovenia preventívno- výchovných aktivít**.

e. Zo strany klientov poradní boli najviac akcentované potreby zabezpečenia poradenského procesu, ktorý by bol zameraný na riešenie problémov, ktoré vnímajú klienti ako naliehavé. Predovšetkým sa opakujú **problémy komunikačné, osobnostné, emocionálne, zvládanie záťažových a konfliktných situácií, zvládanie depresívnych, úzkostných stavov, problémové rodinné vzťahy, výchovné problémy, zvládanie rozvodu u mal. detí aj manželov, sexuálne problémy, problémy so závislosťou**.

f. Najzraniteľnejšou klientelou sú: klienti slobodní a ovdovelí, vo veku do 25 rokov a nad 50 rokov, tí majú problém s riešením záťažových situácií; slobodní klienti prevažovali pri riešení úzkostných, depresívnych stavov; klienti ovdovelí a žijúci v partnerskom vzťahu dominujú pri riešení výchovných problémov detí; rodičia s nižším vzdelaním prevažujú pri riešení rodinných vzťahov; mladí pracujúci rodičia s malými deťmi vo veku od 39 do 49 rokov boli ohrození vážnou až závažnou depresiou počas pandemického obdobia, klienti rôzneho veku, pohlavia a prichádzajúci s riešením rozmanitých druhov problémov majú problémy s komunikáciou, poradenstvu pre seniorov a smútkovému poradenstvu sa doposiaľ venovala minimálna pozornosť.

g. V prioritách riešených problémov sa zhodujú vyjadrenia klientov a psychológov.

Aktivity NP sú navrhnuté tak, aby tvorili podmienky na vyššie uvedené problémy, resp. odporúčania a sú založené na dvoch základných princípoch:

- odbornosť — multiprofesionálny tím rodinnej poradne s ťažiskovým zameraním na psychológov umožní efektívnu a včasnú odbornú pomoc klientom poradne

- dostupnosť — spočívajúca v počte odborníkov, ich rozložení na území SR, neobmedzovaniu sa na konkrétnu cieľovú skupinu a v neposlednom rade aj v bezplatnom poskytovaní služieb.

Spôsob realizácie aktivít projektu

Cieľom NP je prispieť k systémovému riešeniu v oblasti prevencie duševných chorôb, posilneniu vzťahov v rodine a medzigeneračnej komunikácii.

Špecifické ciele NP sú:

- poskytovanie bezplatných poradensko- psychologických služieb v rodinných poradniach
  - zavedenie výkonu odborných činností zameraných na prevenciu porúch duševného zdravia klientov, predchádzanie vzniku krízových situácií v živote jednotlivca, páru alebo rodiny alebo zamedzenie ich prehĺbovaniu, zamedzenie opakovaniu alebo nárastu už existujúcej sociálnej patológie v živote jednotlivca, 10 páru alebo rodiny do praxe rodinných poradní prostredníctvom konštituovania
- pracovnej pozície regionálneho/regionálnej koordinátora/ky na podporu rodín a
- pracovnej pozície terénneho/terénnej konzultanta/ky

Cieľovou skupinou NP je každý jednotlivec, pár, rodina - klient, ktorý potrebuje podporu a pomoc a hľadá spôsoby, ako sa orientovať vo svojich problémoch, ktorý sa cíti nekomfortne v dôsledku osobnostného, sociálneho a spoločenského rozpoloženia. V kontexte Programu Slovensko ide o osoby ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením; seniorov ako FO, ktoré dovŕšili dôchodkový vek; FO v nepriaznivej sociálnej situácii; príslušníkov marginalizovaných komunit vrátane MRK; domácnosti v hmotnej núdzi; osoby so zdravotným postihnutím; mladých dospelých odchádzajúcich z ústavnej starostlivosti; mladých dospelých, plnoleté FO, zotrúvajúce po ukončení ústavnej starostlivosti v CDR do času osamostatnenia sa, najdlhšie do 25 r. veku; domácnosti vystavené riziku príjmovej chudoby; sociálne znevýhodnené rodiny s deťmi ohrozené stratou bývania; zamestnanci v oblasti sociálneho začlenenia vykonávajúci politiky a opatrenia v oblasti prevencie diskriminácie a/alebo sociálneho začlenenia vo verejnom aj v neverejnom sektore. V rámci uvedených cieľových skupín budú v NP považovaní za **účastníka projektu** zamestnanci v oblasti sociálneho začlenenia vykonávajúci politiky a opatrenia v oblasti prevencie diskriminácie a/alebo sociálneho začlenenia vo verejnom aj v neverejnom sektore.

NP je realizovaný prostredníctvom hlavnej aktivity s názvom **1. Rozvoj poskytovania poradensko-psychologických služieb pre jednotlivcov, páry a rodiny.**

Predpokladané trvanie aktivity: 43 mesiacov (01/2024 – 07/2027)

Hlavná aktivita bude realizovaná prostredníctvom nasledovných podaktivít:

1.1. Poskytovanie poradensko-psychologických služieb v existujúcich rodinných poradniach

Zodpovedný za implementáciu: prijímateľ NP

Dĺžka implementácie: 01/2024 – 07/2027 (43 mesiacov)

Výstup/y podaktivity: poskytovanie poradensko-psychologických služieb v existujúcich rodinných poradniach

Popis podaktivity:

V prípade existujúcich rodinných poradní ide o pilotné rodinné poradne v Trnave, Nových Zámkoch, Žiline, Humennom a Košiciach. Noví/é odborní zamestnanci/zamestnankyne rodinných poradní absolvujú vstupné/základné vzdelávanie súvisiace s ich odborných zameraním.

1.2. Dotvorenie siete rodinných poradní v Slovenskej republike a poskytovanie poradensko-psychologických služieb v týchto poradniach

Zodpovedný za implementáciu: prijímateľ NP

Dĺžka implementácie: 03/2024 – 07/2027 (41 mesiacov)

Výstup/y podaktivity: dostupný bezplatný poradensko- psychologický systém v podobe 46 – ich rodinných poradní

Popis podaktivity:

Prostredníctvom podaktivity bude vytvorených 41 rodinných poradní. Vznik rodinných poradní bude prebiehať postupne v období 03/2024 – 06/2025 v cca 6-ich 3-mesačných fázach, pričom počas každej fázy bude vytvorených 6 – 8 rodinných poradní. Odborní zamestnanci/zamestnankyne každej novovytvorenej rodinnej poradne absolvujú vstupné/základné vzdelávanie súvisiace s ich odborných zameraním a následne začne každá z novovytvorených rodinných poradní vykonávať svoju činnosť, t.j. poskytovať bezplatné poradensko-psychologické služby.

Dosiahnutie hlavného cieľa NP bude podporené aj prostredníctvom aktivít hradených z paušálu projektu:

- **skvalitňovania výkonu odborných činností v rodinných poradniach** prostredníctvom realizácie supervízií a vzdelávacích aktivít pre odborných zamestnancov/zamestnankyne a zamestnancov/zamestnankyne prvého kontaktu rodinných poradní. Vzdelávania budú rozdelené na vstupné/základné a špecializované/špecifické. Nakoľko ide v prípade supervízií, vzdelávacích aktivít, odborných konferencií a pod. o zvyšovanie kvality výkonu odborných činností pre cieľové skupiny NP zamestnancami/zamestnankyňami NP, účasť na týchto aktivitách sa započítava ako čas výkonu pracovných činností uvedených zamestnancov/zamestnankýň.
- **aktualizácie štandardov rodinných poradní a pilotného overenia týchto štandardov** - štandardy rodinných poradní vytvorených a pilotne overených v rámci NP Rodinné poradne budú používané v praxi všetkých rodinných poradní. Bude zrealizovaná analýza implementácie týchto štandardov vo všetkých rodinných poradniach na Slovensku. Výstup bude obsahovať analýzu skúseností, bariér a rizík spojených s implementáciou štandardov vo všetkých regiónoch Slovenska. Analýza bude založená na kvalitatívnej analýze (fokusové skupiny, pološtrukturované rozhovory). Na základe uvedenej analýzy budú štandardy rodinných poradní aktualizované a následne opätovne pilotne overené v praxi rodinných poradní. Uvedená aktualizácia štandardov rodinných poradní a pilotné overenie týchto štandardov bude zrealizované prostredníctvom spolupráce prijímateľa NP s Inštitútom pre výskum práce a rodiny.
- **monitoringu, rozboru a syntézy poskytovaných služieb rodinných poradní pre potreby tvorby rodinných politík** - v reakcii na neuspokojivý demografický vývoj spojený s častými rozpadmi manželstiev, čo má nepriaznivý dopad na sociálny systém, bude zrealizovaný monitoring poskytovaných služieb rodinných poradní a rozbor v oblasti stability rodín a demografického vývoja a syntézou sledované súvislosti medzi jednotlivými javmi. Rozbor a syntéza bude zameraná na (1.) Zmapovanie súčasného stavu stability rodiny v Slovenskej republike (napr. na základe štatistických dát možno zistiť časovanie rozvodov a rodinné okolnosti); (2.) Najdôležitejšie politické, spoločenské a ekonomické faktory, ktoré spôsobujú destabilizáciu rodiny (napr. faktory: dochádzanie za prácou, nedostatok voľného času, nízky príjem, vzdialenosť od zvyšku rodiny). Táto časť tiež zodpovie otázku, ktoré zmeny verejnej politiky by mohli pomôcť ku stabilite rodinného prostredia (napr. možnosť skrátených úväzkov a práce na doma, kvalitnejšia infraštruktúra, zvyšovanie platov a sociálnych dávok ako rodičovské); (3.) Najdôležitejšie politické, spoločenské a ekonomické faktory, ktoré majú negatívny vplyv na demografický vývoj, konkrétne na pôrodnosť (napr. zvyšovanie nákladov na dieťa, nedostupné bývanie pre mladé rodiny, nedostupné čiastočné úväzky a inštitucionálnej starostlivosti o deti). Táto časť zodpovie tiež otázku, aké opatrenia verejnej politiky môžu pozitívne ovplyvniť pôrodnosť (napr. zníženie odvodov, dostupnosť inštitucionálnej starostlivosti pre deti do 3 rokov a materských škôl, propagácia formy práce

na znížený úväzok vo verejnej aj súkromnej sfére, dostupnosť hypoték a nájomného bývania). Metodológia bude zahŕňať prieskum expertných názorov a názorov ďalších kľúčových aktérov v danej oblasti, a to formou dotazníka (vhodné pre výskum názorov expertov), individuálnych rozhovorov (vhodné pre politických aktérov) a fokusových skupín (vhodné pre záujmové skupiny a širokú verejnosť). Výstupy podaktivity budú využité pre tvorbu politík rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny SR v oblasti rodinnej politiky. Uvedené bude zrealizované prostredníctvom spolupráce prijímateľa NP s Inštitútom pre výskum práce a rodiny.

- **Koordinačného výboru NP** - s cieľom zabezpečiť implementáciu aktivít na požadovanej úrovni, vrátane predchádzania potenciálnym problémom súvisiacim s implementáciou bude v rámci NP zriadený Koordinačný výbor (ďalej len „KV“). KV bude poradným a iniciatívnym orgánom žiadateľa, zriadený žiadateľom - na celé časové obdobie realizácie NP a to tak, aby bola od 01/2024 zabezpečená jeho funkčnosť. Úlohou KV o.i. bude koordinovať realizáciu aktivít tak, aby nedochádzalo k duplicitám vykonávania odborných činností rodinných poradní s inými poradenskými systémami (v rezorte zdravotníctva, v rezorte školstva...). KV bude zasadať minimálne raz za štvrtroka. Za proces kreovania KV a tvorbu jeho štatútu s uvedením kompetencií KV je zodpovedný žiadateľ NP. KV bude pôsobiť v dvoch základných kompetenčných líniách:
  - koordinácia NP (odborné aktivity) v spolupráci s riadiacim personálom (časový harmonogram realizácie aktivít a flexibilita procesov súvisiacich s ich realizáciou, vyjadrovanie sa k návrhom na prípadné zmeny v NP a pod.),
  - odborný dohľad (odborná gescia aktivít, odsúhlasenie odborných výstupov NP a pod).

Predseda/predsedyňa KV bude menovaný/á ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Členmi/členkami KV budú:

2x zástupca/kyňa Ústredia PSVR (námestník/čka sekcie rodiny Ústredia PSVR,
1 zástupca za projektové riadenie),

2 x zástupca/kyňa vecných odborov MPSVR SR,

2x zástupca/kyňa IVPR (riaditeľ/ka IVPR, projektový/á manažér/ka NP),

1x zástupca/kyňa Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky,

1x zástupca/zástupkyňa Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky,

1x zástupca/kyňa Slovenskej komory psychológov,

1x zástupca/kyňa Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie,

1x zástupca/ kyňa Slovenskej komory sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce,

1x zástupca/kyňa občianskej spoločnosti,

zástupcovia/kyne ďalších organizácií, združení a pod., relevantných pre výkon činnosti KV.

Na činnosť KV sa neplánujú žiadne výdavky.

- **medializácie a informovanosti verejnosti o zriadení rodinných poradní a ich činnosti** – prostredníctvom tlačových konferencií a správ, sociálnych sietí, webovej stránky, letákov a pod.

Hlavná aktivita, resp. podaktivity sa budú realizovať vo VRR aj MRR.

NP bude realizovaný v súlade s horizontálnymi princípmi s povinnosťou dodržania súladu projektu s Chartou základných práv Európskej únie, rodovou rovnosťou, nediskrimináciou a prístupnosťou osôb so zdravotným postihnutím, ktoré sú definované v Partnerskej dohode SR na roky 2021 – 2027 a v čl. 9 nariadenia o spoločných ustanoveniach, berúc do úvahy Chartu základných práv Európskej únie a povinnosti vyplývajúce z Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím

a zabezpečenia prístupnosti v súlade s jeho článkom 9, ako horizontálne základné podmienky. Pri implementácii plánovaných aktivít projektu sa budú dodržiavať všetky články Charty ZP EÚ s dôrazom najmä na články Charty ZP EÚ, ktoré sa najviac vzťahujú k plánovaným intervenciám, aktivitám a cieľovým skupinám.

V súvislosti so všetkými plánovanými aktivitami bude zohľadnený v rámci NP:

- princíp rovnosti mužov a žien a princíp nediskriminácie tak, aby nedochádzalo k znevýhodneným podmienkam pre akúkoľvek skupinu osôb a aby boli vytvorené podmienky prístupnosti aj pre osoby so zdravotným postihnutím k fyzickému prostrediu, k informáciám a komunikácii vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti,
- v rámci oprávnených aktivít zameraných na výber účastníkov v rámci všetkých vzdelávacích aktivít nebude dochádzať k diskriminácii, k znevýhodneným podmienkam na základe pohlavia alebo príslušnosti k akejkoľvek znevýhodnenej skupine.

Okrem hlavnej aktivity budú sú súčasťou projektu informovanosť a publicita, riadenie projektu a iné podporné činnosti, ktoré majú charakter buď nepriamych nákladov, alebo zostávajúcich nákladov iných ako priamych nákladov na zamestnancov.

Situácia po realizácii projektu a udržateľnosť projektu

NP má ambíciu dotvoriť celoslovenskú sieť rodinných poradní (v konečnom počte 46) a v rámci týchto poradní poskytovať jednotlivcom, párom a rodinám poradensko-psychologické služby a vykonávať preventívnu činnosť; a prispieť tak k systémovému riešeniu v oblasti prevencie duševných chorôb, posilneniu vzťahov v rodine a medzigeneračnej komunikácie a riešeniu problémov v rodine, manželstve a medziľudských vzťahoch.

Očakávame, že po skončení NP budú rodinné poradne funkčné a uznávané inštitúcie spĺňajúce podmienky poskytovania odborného poradenstva a že sa stanú súčasťou odborného poradenstva pre verejnosť, ktorá bude takúto službu potrebovať a budú ju vyhľadávať prioritne na základe vysokej odbornosti, územnej a finančnej dostupnosti.

Taktiež očakávame, že počas implementácie NP dôjde k legislatívnemu zakotveniu rodinných poradní, resp. rodinno-poradenského systému, čo prispeje k stabilizácii rodinných poradní ako takých a ku kontinuálnemu pokračovaniu poskytovania služieb rodinných poradní aj po ukončení implementácie NP.

Cieľová skupina

Domácnosti v hmotnej núdzi

Domácnosti vystavené riziku príjmovej chudoby

Fyzické osoby v nepriaznivej sociálnej situácii

Mladí dospelí, plnoleté FO, zotrúvajúce po ukončení ústavnej starostlivosti v CDR do času osamostatnenia sa, najdlhšie do 25 r. veku

Mladí dospelí odchádzajúci z ústavnej starostlivosti

Osoby ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením

Osoby so zdravotným postihnutím

Príslušníci marginalizovaných komunít vrátane MRK

Seniori ako FO, ktoré dovŕšili dôchodkový vek

Sociálne znevýhodnené rodiny s deťmi ohrozené stratou bývania

Zamestnanci v oblasti sociálneho začlenenia vykonávajúci politiky a opatrenia v oblasti prevencie diskriminácie a/alebo sociálneho začlenenia vo verejnom aj v neverejnom sektore

Harmonogram realizácie aktivít projektu

**Celková dĺžka realizácie aktivít projektu
(v mesiacoch)**

43

Hlavné aktivity projektu	Typ akcie	Začiatok realizácie	Koniec realizácie
Rozvoj poskytovania poradenskopsychologických služieb pre jednotlivcov, páry a rodiny	Poskytovanie bezplatných poradensko-psychologických služieb pre jednotlivcov, páry a rodiny	01/2024	07/2027
Podporné aktivity		-	-

Merateľné ukazovatele

Názov	Počet osôb poskytujúcich sociálne alebo asistenčné služby
Merná jednotka	osoby
Celková cieľová hodnota	358
Názov	Klienti, ktorí využili služby
Merná jednotka	počet
Celková cieľová hodnota	22 568